

ALGUNS ASCOMICETS INTERESSANTS DELS PIRINEUS CATALANS

J. BALLARÀ

Tossalet de les Forques, 44. E-08600 BERGA.

ABSTRACT. *Some interesting Ascomycetes from the Pyrenees of Catalonia.* The work contains the description, with drawings and photographs, of 6 species collected in 1994 in the area.

Key words: Pezizomycetidae, morphology, chorology, Pyrenees, Spain.

RESUM. Estudi de 6 Ascomicets rars o interessants recol·lectats l'any 1994 als Pirineus catalans, acompanyats de descripció, dibuixos i fotografies.

RESUMEN. Estudio de 6 interesantes *Ascomycetes* recolectados el pasado 1994 en el Pirineo catalán, con descripción, fotografía e ilustración.

INTRODUCCIÓ

L'any passat (1994) a la zona, poc coneguda, óon habitualment prospectem, els Pirineus catalans i els Pre-pirineus berguedans, hi va haver una fructificació excepcional, que ens va permetre recollir i estudiar una sèrie d'ascomicets considerats rars o potser passats per alt en altres exploracions. N'hem triat 6 espècies, particularment interessants, que passem a comentar.

ESPÈCIES ESTUDIADAES

Geopyxis foetida Vel.

Apotecis inicialment cupuliformes, ben aviat aplanats, lobulats. Fins a 25 mm de diàmetre. Himeni llis, de color ataronjat-crem pàl·lid. Marge més clar, irregularment dentat. Superfície exterior del mateix color, llisa. Peu curt, blanquinós. Carn molt prima, trencadissa, de gust amargantós, que acaba desprenent una forta pudor fètida, d'ous podrits, a la qual al·ludeix l'epítet específic.

Espores el·líptiques, llises, hialines, de 13-16 x 7,5-8,5 μm i $Q=1,50-2,0$. Ascs iode negatius, amb 8 espores uniseriades, cilíndrics, allargats, arrodonits a l'apex i amb la base forcada, 225-275 x 9,5-11,5 μm . Paràfisis filiformes, primes, x 2-2,5 μm , septades, amb l'apex arrodonit, poc dilatada, x 3-3,5 μm . Excípul medul·lar d'estructura

intrincada composta per hifes septades, de 12-30 x 2-6 μm . Excípul ectal globulós-angular, amb elements entre 15-35 μm de diàmetre.

Sobre terra humida, en una sorgència d'aigua, en terreny silícic, vora *Abies alba*; una vintena d'exemplars. CH4217. Espot, vora el riu Escrita (Pallars Sobirà) el 4-9-94 i 11-9-94, a 1600 m d'altitud. Herbari JB-1000/94. Semblant a altres espècies del gènere: *Geopyxis carbonaria* (Alb. & Schw. : Fr.) Sacc. fructifica sobre carboneres i terres cremades. *Geopyxis maialis* (Fr.) Boud. sembla diferenciar-se sobretot per l'absència d'olor fètida.

Leucoscypha patavina (Cke. & Sacc. ap. Cke.) Svrcek

Apotecis de mida petita, sèssils, al principi cupuliformes tancats, d'1-2 mm de diàmetre; aviat s'obren i aplanen, arribant fins 10 mm de diàmetre. Himeni d'aspecte gelatinós, ataronjat, beix-carbassa més o menys viu. Presenten un marge dentat i tomentós, gairebé blanc; a la lupa, s'aprecien clarament el pèls blanquinosos de l'excípul, tot ell blanquinos.

Espores el·líptiques, llises, plurigutulades, amb 2-(3) de les gútules de mida grossa, 21-27-(30) x 10-13,5-(15) μm . Ascs iode negatius, amb 8 espores uniseriades, cilíndrics, de mida força variable, amb l'àpex lleugerament deprimat i aplanat. 158-250 x 11,5-23 μm . Paràfisis llargues, filiformes, septades, 2-4 μm d'amplada, algunes bifurcades, amb àpex erecte, fusiforme, fins 10 μm . Excípul medul·lar d'estructura intrincada amb elements de 28-47 x 9-15 μm . Excípul ectal globulós-angular amb elements de 15-32 μm de diàmetre. Pèls de paret gruixuda, molt septats cap la base, de fins 550 x 3,5-5 μm .

En reguerols de llim fi, sobre acumulacions de fang o també acompanyant *Funaria hygrometrica*; abundant a claps. Tot l'any. CG9158. Can Gomira (Berguedà), altitud 850 m, el 19-XI-94. Herbari : JB-1269/94. També sobre terrenys cremats, molt abundant per zones. DG1356 Xiulans (Berguedà) altitud 850 m, trobada el 17-12-94 a terra, en un bosc cremat 4 mesos abans. Herbari: JB-1343/94. En tenim una recol·lecció sobre llim, integrada per 25 exemplars, tots ells de color gris-blanquinos però amb els caràcters microscòpics iguals que els de la resta de recol·leccions. Altres espècies del gènere tenen les espores encara més grosses i fusiformes.

Lachnellula calyciformis (Willd. : Fr.) Dharne

Petits apotecis cupuliformes, gregaris, amb el marge cargolat. Els exemplars madurs s'obren i aplanen, arribant fins a 2 mm de diàmetre. Himeni glabre, d'un groc sofre viu. Marge molt pilós, blanc.

Espores el·líptiques, hialines, algunes amb una grossa gútula, 5-6 x 2,2-3 μm . Q= 2-2,4. Ascs iode negatius, amb 8 espores uniseriades, cilíndrics, de mida petita, 50-55 x 3,5-4,5 μm . Paràfisis primes, de 1,5-2 μm , filiformes, septades, lleugerament granuloses, amb l'àpex no dilatat. Pèls força septats, amb lleugeres i abundants incrustacions, x 2-4 μm .

Sobre branques d'avet (*Abies alba*) tant caigudes com a l'arbre. Abundant. CH4217. Espot (Pallars Sobirà), a 1600 m d'altitud el 26-6-94. Herbari: JB-0941/94.

Altres espècies del gènere se li assemblen macroscòpicament i comparteixen hàbitat, com ara *Lachmellula subtilissima* (Cke.) Dennis, que té una mida una mica més gran i unes espores més llargues i estretes ($Q=3,5-4,5$).

Trichophaea woolhopeia (Cke. & Phill.) Boud.

Apotecis minúsculs, de fins a 1,5 mm de diàmetre, gregaris, sèssils, convexo-lenticulars, amb himeni lluent, blavós-gris clar, i marge ple de flocs de pèls grossos, brunencs.

Espores ovalades, amples, llises, algunes amb una grossa gútula. 19,5-22-(24) x 15-17,5-(18,5) μm . Ascs iode negatius, amb 8 espores uniseriades, àpex arrodonit i base pediforme. 155-265 x 22,5-27,5 μm . Paràfisis septades i bifurcades cap a la base, x 3-3,5 μm ., amb àpexs arrodonits, de fins a 8 μm . Excípul ectal globulós-angular, amb elements de 17-30 μm . Pèls de color bru fosc, de paret gruixuda, septats cap a la base, de dimensions totals fins 200-250 x 6-11 μm .

A la terra fangosa i nua de reguerols d'aigua de pluja, sota *Quercus ilex*, compartint l'hàbitat amb *Peziza succosa* Berk.. Abundant però localitzada. DG1356. Xiulans (Berguedà) altitud 850 m, el 27-11-94. Herbari: JB-1265/94.

Caloscypha fulgens (Pers.: Fr.) Boud.

Apotecis al principi totalment cupuliformes, tancats, de fins a 5 mm de diàmetre, d'un color verd-negrós, amb un peu de mida variable. Un cop desenvolupats, queden molt oberts i lobulats, arribant a 35 mm de diàmetre. Himeni taronja més o menys intens. Superfície exterior llisa, amb una coloració barreja d'ataronjat més o menys clar i tonalitats verdoses. Carn molt prima, inodora i insípida. Les tonalitats verd-negroses s'accentuen al tacte.

Espores rodones, hialines, de 4,5-5,5 μm de diàmetre. Ascs iode negatius, amb 8 espores uniseriades, àpex arrodonit, de 104-115 x 7,5-9 μm . Paràfisis filiformes, septades, amb l'àpex lleugerament eixamplat, fins a 2,5-4 μm . Excípul medullar d'estructura intrincada. Excípul ectal d'estructura globuloso-angular, amb cèl·lules de fins a 40 μm .

A terra, enmig de les acícules d'un bosc d'avets (*Abies alba*), abundant. CH4422. València d'Àneu-Bonaigua (Pallars Sobirà), altitud 1400 m, el 30-5-94. Herbari: JB-0934/94. Segons la literatura, és una espècie que fructifica solament a la primavera, preferentment associada a *Abies alba*. Alguns exemplars de mida mitjana i color carbassa intens poden recordar *Aleuria splendens* (Qué.) Bon & Court. tot i que aquesta fructifica a les fagedes, té un peu més llarg i no es taca de verd fosc.

Plicaria trachycarpa (Currey) Boud.

Apotecis sèssils, al principi cupuliformes, aviat oberts-aplanats i lobulats fins a 45 mm de diàmetre en exemplars vells. Himeni lila-morat, molt fosc-negrós, formant sovint petits plec al centre. Superfície exterior pruïnosa-granulosa, de color bru-beix

pàl·lid, en contrast amb l'himeni ; grànuls més foscos, brunencs; els més propers al marge són més negrosos.

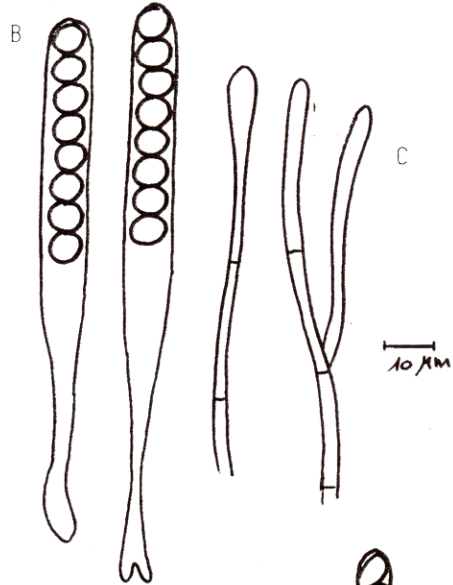
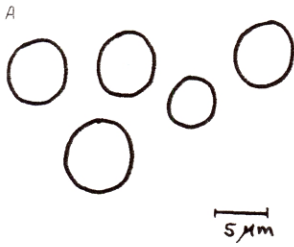
Espores rodones, atapeïdes de verrugues cilíndriques, amb secció més o menys circular i una alçada de fins a 1,7 µm. Observades a mig augment, semblen rodes dentades. El diàmetre es de 9,7-12 µm (excloent l'ornamentació). Algunes espores tenen un nucli iode positiu, de fins a 6 µm de diàmetre. Ascs iode positius tan sols a l'àpex, que és aplanat, amb 8 espores uniseriades, llargs de 243-300 x 15-18,7 µm. Paràfisis iode negatives, filiformes, de 2,5-4,5 µm, amb els àpexs lleugerament inflats, fins a 6 µm, lleugerament granuloses i septades vers la base. Excípul medul·lar d'estructura intrincada, amb hifes de 6-8 µm. Excípul ectal d'estructura globuloso-angular, de fins a 40 µm.

A la terra nua d'un bosc d'alzines (*Quercus ilex*) cremat 5 mesos abans. Recol·lectats diferents grups durant 15 dies, sobretot vora les soques cremades i rebrotants de les alzines. DG1356. Xiulans (Berguedà), altitud 850 m, el 11-12-94. Herbari: JB-1305/94. Mateix indret 17-12-94. Herbari: JB-1325/94. Comparteix hàbitat amb *Plicaria endocarpoides* (Berk.) Rifai, molt menys abundant en la nostra àrea d'estudi. Aquesta darrera té un himeni brunenc i espores també rodones, però totalment llises.

BIBLIOGRAFIA

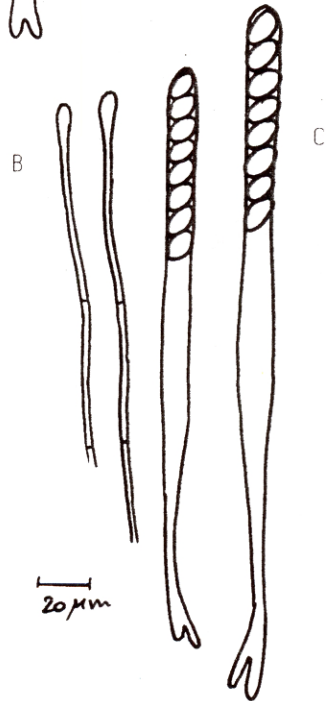
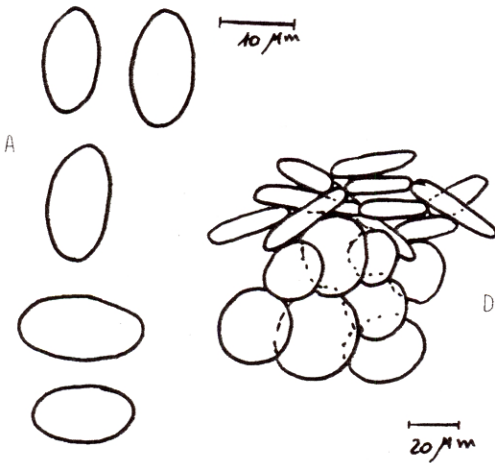
- BREITENBACH, J. & KRANZLIN, F. (1984).- Champignons de Suisse. Tome I. Ascomycetes. 310 pp. Soc. Mycologie Lucerne.
- DENNIS R. W. G. (1978).- British Ascomycetes. 585 pp. J. Cramer. Vaduz.
- GARNWEIDNER, E.; LOHMEYER, T. R. & MARXMÜLLER, H. (1991).- *Geopyxis foetida* Vel., *Geopyxis alpina* v. Höhnelt und nahestehende Taxa. Mehr Fragen als Antworten. Zeitschrift für Mykologie. 57(2). 201-214.
- GRELET, L. J. (1932-1959).- Les discomycètes de France d'après la classification de Boudier. 709 pp. Le Clos de la Lande.
- LE GAL, M. (1944).- Recherches sur les ornements sporales des discomycètes operculés. 297 pp. Bibliotheca Mycologica. Band 28. J. Cramer. Vaduz.
- MONTI, G.; GORRERI, L.; MARCHETTI, M. & FRANCHI, P. (1992).- Funghi e cenosi di aree bruciate. 150 pp. Pacini ed.
- MOSER, M. (1963).- Ascomyceten. 147 pp. G. Fischer. Stuttgart.
- SCHMID, I. & SCHMID, H. (1991).- Ascomyceten im bild., 2ª ser. IHW-Verlag. D-Eching.
- SIERRA, D. 1987.- Aportación al conocimiento de los ascomicetes (ascomycotina) de Cataluña. 481 pp. Edicions especials de la Societat Catalana de Micologia. Barcelona.
- SIERRA, D. & CAMBRA, J. (1987).- Notes micològiques I: Ascomicets del Torrent de la Sequera (Tarragona). Bull. Soc. Catalana Micol. 11: 73-81.
- SIERRA, D.; ROCABRUNA, A.; TABARÉS, M. (1987).- Aportación al catálogo de Ascomicetes de Cataluña. Bull. Soc. Catalana Micol. 11:99-109.
- SOCIETAT CATALANA DE MICOLOGIA. Bolets de Catalunya. 1ª col·lecció (1982) a 13ª col·lecció (1993).

c



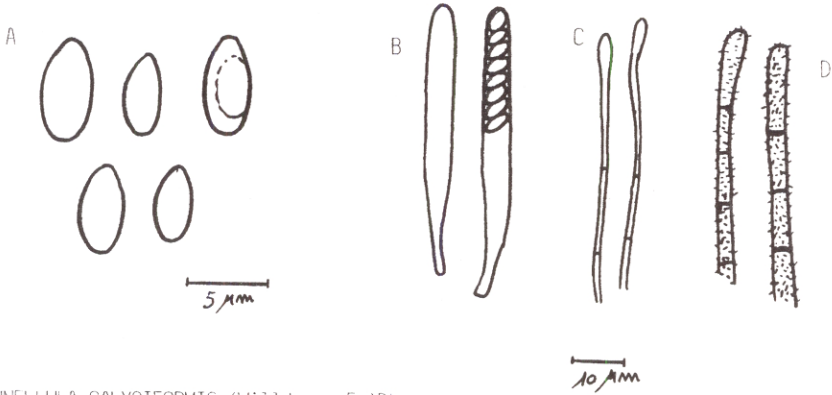
CALOSCYPHA FULGENS (Pers.:Fr)Boud.

A esporos; B ascis; C paràfis.

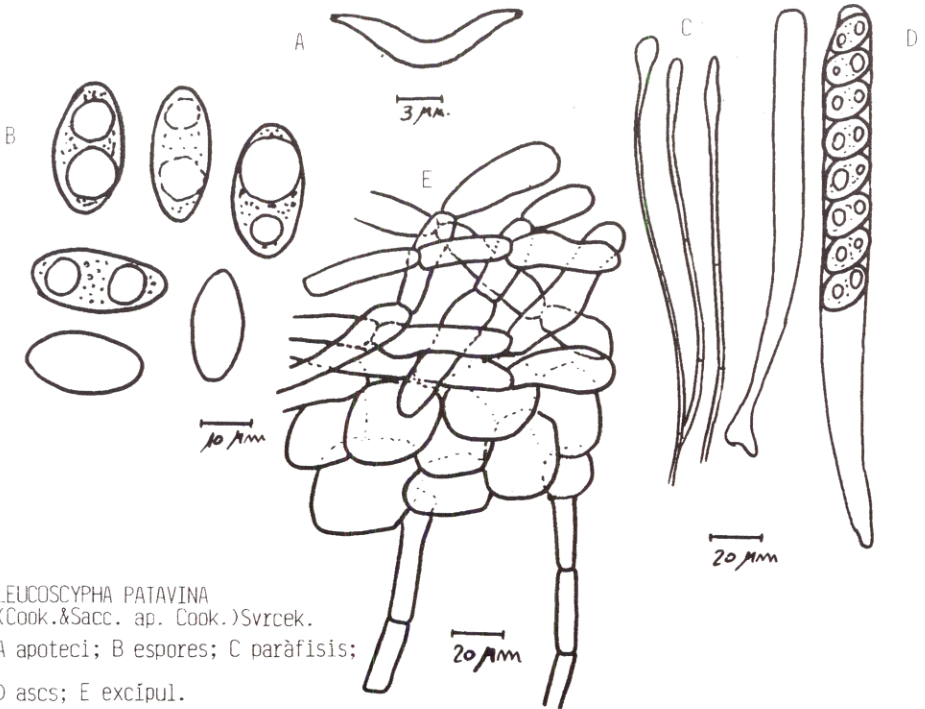


GEOPYXIS FOETIDA Vel.

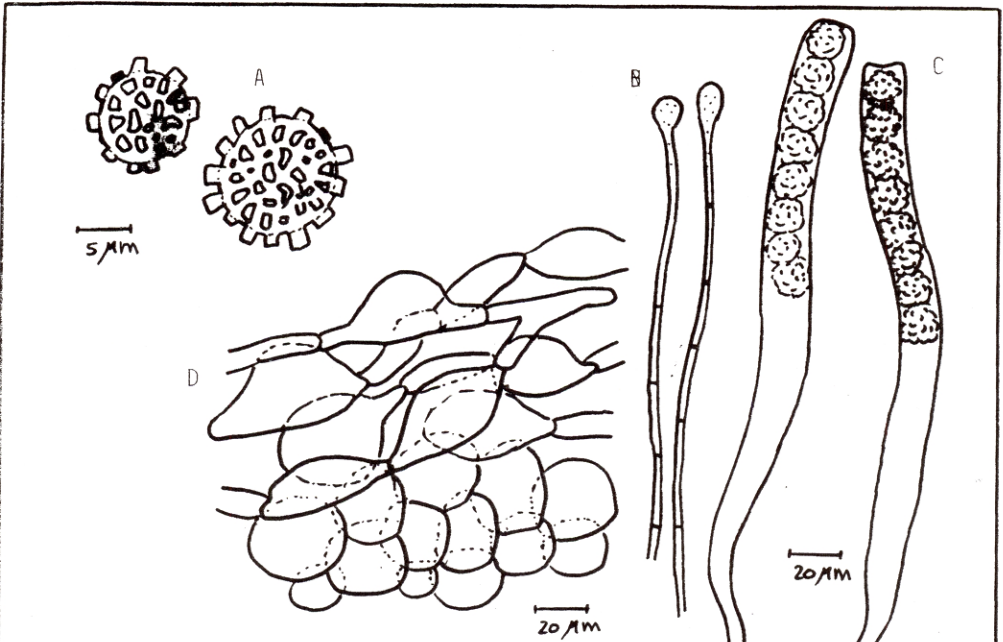
A esporos; B paràfis; C ascis; D excípul.



LACHNELLULA CALYCIFORMIS (Willd. ex Fr) Dharmé.
 A espores; B ascis; C paràfisis; D pèls..

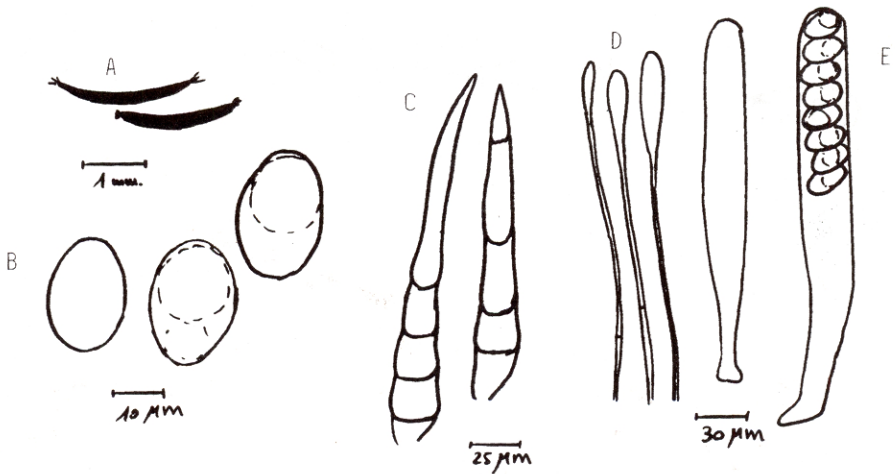


LEUCOSCYPHA PATAVINA
 (Cook. & Sacc. ap. Cook.) Svrček.
 A apotecis; B espores; C paràfisis;
 D ascis; E excipul.



PLICARIA TRACHYCARPA (Currey)Boud.

A espores; B paràfisis; C ascis; D excipul.



TRICHOPHAEA WOOLHOPEIA (Cke.&Phill.)Boud.

A apotecis; B espores; C pèls; D paràfisis; E ascis.



Geopyxis foetida Vel.



Lachnellula calyciformis (Willd. : Fr.) Dharne